

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Antonii Mvsae Brasavoli Medici Ferrariensis Examen
omnium Trochiscorum Vnguentorum, Ceratorum,
Emplastrorum, Cataplasmatumque, & Collyriorum**

Brasavola, Antonio Musa

Venetiis, MDLI

Senex Brasavolvs.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70720](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70720)

ANTONII MUSAE

BRASAVOLI

MEDICI FERRARIENSIS

Examen omnium VNGVENTORVM,
 quorū apud Ferrarienses pharmacopolas
 usus est.

SENE X BRASAVOLVS.

Quid agis mi Antoni? ad te nunquam accedo
 quin libros euoluētem, ac legentem inueniā.
 BRAS. Hoc modo misera hęc, et infœlix
 uita traducenda est, ut nunquā in otio sit,
 ne torpore marcescat. SE. At quid illud est quod nunc
 prae manibus habes? libellus uidei manu scriptus. BRA=
 SAVOL. Nugas quasdam pueriles legebam, de insigni
 Hieronymi Brasauoli amitini mei. SE. Quodnam in=
 signe? BRAS. Murex, nunc eius Encomium, ac natu=
 rā legebam. SENEX. Quid per muricem intelligis?
 BRAS. Egregium corpus quatuor acuminibus con=
 stans, ad maximos rerum effectus ortum: nam unusquis=
 que eius situs quod seq debeat ostendit, hoc est omnē
 obliquam spurcitiā, & inquinamenta euitare. SE.
 Mihi pergratum feceris, si huius muricis naturam ape=
 rire non grauaberis. BRAS. Hoc fieri nequit nisi à di=
 uisione quadam mathematicarum rerum exordiamur.
 SE. Ut lubet facito. BRAS. Duplex est mathema=
 tica pars, discreta, hęc in numeris, et oratiōe consistēs,
 continua, illa quę circa magnitudines uersatur, cuius in=
 i

l ij tia

tia paucis ad quadrangulum usque percurrenda sunt. SE.
 Forte ad hoc usque peruenire oportet, quia murex qua-
 tuor angulis constat. BRAS. Rem ipsam prorsus uat-
 ticinatus es. SEN. Sequaris igitur obsecro. BRAS.
 Punctum geometrie initium est, et rerum quae huic sci-
 entiae supponuntur: quod in primo Elementorum ita de-
 finiuit Euclides, punctum est cuius pars non est, quam de-
 finitionem Censorinus decimo nono operis De die nata-
 li capite secutus est. Boetius uero e graeco in latinum hoc
 modo interpretatus est, punctum est cuius nulla pars est.
 SE. Punctum ita definiiri semper audiui. BRAS.
 Tibi forte mirum uideretur, si definitionem hanc absur-
 dam esse demonstrare. SE. Immo mirificum. RRA-
 SAVOL. Philosophi definitiones illas uanas esse arbi-
 trantur, quae definito pressiores sunt, uel plus comple-
 ctuntur, at cuiuscemodi definitio plus continet quam opus
 sit, iccirco uana est. SE. Quodnam continet amplius
 quam continere deberet? BRAS. Multa, nam Deus
 est cuius pars non est: Deus igitur punctum est. SE. Nec
 ego dubito Deum esse punctum cuncta complectentem.
 BRAS. Tamen non est mathematicum punctum. In-
 telligentiae praeterea sunt, cuius partes non sunt, et eius-
 modi generis anima esse dicitur. SE. Et haec indiuisibi-
 lia sunt. BRAS. Tamen ipsis geometrici puncti defi-
 nitio quadrare non debet. Immo adde, et unitatem id est
 se cuius pars non est, tamen unitas in diuerso genere a pun-
 cto continetur, aut igitur unitas punctum est, aut defini-
 tio alteri competit a definito. SE. In puncti definitione
 subintelligitur habere positionem, qua unitas caret.
 BRAS. At hoc ab authore ipso expressum non est, de-
 niq;

niq; res fictitiæ, quas philosophi chimæras uocant, sunt
 cuius partes non sunt: erunt igitur puncta, quod absur-
 dum esse nemo dubitat. chimæras uero appellant, qualis
 illa, quam poeta tertio Aeneidos libro refert, et scyllam
 nominat, cum ait.

- Prima hominis facies, & pulchro pectore uirgo 30
 Pube tenus, postrema immani corpore pistris. 30
 Delphinum caudas utero commissa luporum. 30
 Harpyias præterea eodem loco ita describit,
 Virginei uolucrum uultus, foedissima uentris 30
 Proluuiæ unæq; manus, & pallida semper 30
 Ora fame. 30
 Pingit & in septimo libro Alecti formam his uerbis
 Odit & ipse pater Pluton, odère sorores 30
 Tartaræ monstrum. tot se se uertit in ora: 30
 Tam sceuæ facies: tot pullulat atra colubris. 30
 Horatius Flaccus in initio libri de Arte poetica fictitiū
 illud monstrum fingit.
 Humano capiti ceruicem pictor equinam 30
 Iungere si uelit, & uarias inducere plumas, 30
 Vndiq; collatis membris, ut turpiter atrum 30
 Destinat in piscem, mulier formosa superne, 30
 Adde sexto Aeneidos libro omnia fere fictitia enumera-
 ri, cum poeta ait
 Centauri in foribus stabulant, scyllæq; biformes, 30
 Et centum geminus Briareus, ac bellua lernæ 30
 Horrendum stridens, flammisq; armata chimæra, 30
 Gorgones, Harpyiæq; & forma tricorporis umbræ. 30
 At recentiores illam potissimum chimæram uocāt, que
 ita à Lucretio describitur.

» Prima leo, postrema draco, media ipsa chimæra.
 » Hæc omnia quæ enarrata sunt puncta esse uidebuntur,
 » cum eorum nullæ partes sint. SE. Cum chimæra nihil
 » penitus sint, absurdū est dicere, chimæra est cuius pars
 » nō est, nam chimæra esse dicimus, quæ re nō est, sed solo
 » intellectu cōcipitur. BRAS. Hanc solutionem absur-
 » dam esse ita ostēdo. Aristoteles in libro primo Posterio-
 » rum dicit, definitionem positionē esse, non propositio-
 » nem, uerbum igitur est, in definitione acceptum, enun-
 » tiatiue sumptum non est, nihil igitur impedit si dicamus
 » chimæra est cuius pars non est cum uerbum, est, chimæ-
 » ram esse non ponat, præterea in secundo de Interpre-
 » tatione libro ab Aristotele docetur Homero etiam non
 » existente propositionem illam uerā esse Homerus est
 » poeta, q̄ absurdum esset, si uerbum est, enuntiatue sum-
 » meretur, cum hoc uero similitudinē habet, chimæra est
 » cuius pars non est. SE. Arbitrabar propositionem il-
 » lam esse falsam Homerus est poeta, nisi Aristoteles ue-
 » ram esse asseuerasset. BRAS. Frequentissimus etiā
 » est apud Philosophos huius propositionis usus, chimæra
 » est ens fictitium, quam uti uerā recipiunt, igitur & hæc
 » uera censenda est, chimæra est cuius pars nō est, cum in
 » utraq; propositione chimæra perimatur, hæc Hammo-
 » nius in Prædicamentorum commentarijs cōtemplatus
 » puncti definitionem sua sponte absurdam esse fassus est.
 » SE. Quæ igitur uera erit, & cōueniens puncti defini-
 » tio? BRAS. Stoici definitionē quādam præbent, quæ
 » huic proposito cōmoda esse uidebitur, nimirum dicunt,
 » punctū est lineæ finis, notaq; minima. SE. Cur potius
 » principio quàm fine non definiunt? Adde minimum

non

non semper esse indiuisibile. BRAS. Per finem extre-
 ma intelligunt, hoc est ipsius lineæ terminos, & per mi-
 nimum indiuisibile intelligunt. SE. Ad rem ipsam re-
 deamus. BRAS. Vt lubet. In puncti definitione aut
 lapsus est Euclides (quis autem aliquando non labitur)
 aut ipsius definitio in glossematibus in aliū sensum dedu-
 cenda. punctum hoc modo definiendum esse arbitror,
 punctum est continuæ quātitatis initium, cuius pars non
 est, uel partibus carens, quod sub alijs uerbis, sed sub eo-
 dem sensu ab Alberto cognomento Magno in suis Præ-
 dicamentorum commentarijs definitur. SE. Alberti
 uerba libenter audirem. BRAS. Audito, ita ille dicit,
 punctum est indiuisibile habens positionem. SE. Intel-
 ligentiæ positionē habent, & indiuisibiles sunt, ergo in-
 telligentiæ puncta erunt. BRAS. Diuus Thomas pri-
 ma parte Summæ theologiæ, quæstione quinquagesima
 secunda articulo primo, et in primo suarum quæstionū
 Quolibet uocatarū quæstione tertia ad quartum intel-
 ligentiæ positione carere ostēdit. SE. His prætermis-
 sis rem ipsam prosequaris. BRAS. Aristoteles in pri-
 mo de Anima libro sectione sexagesima octaua antiquio-
 res refert qui lineā ex ductu puncti fieri arbitrati sunt,
 immo & illos reprehendit, quia & animam unitatem
 esse censuerunt. At inquit qua ratione id astruere pos-
 sunt, quia anima positionem habet, punctum igitur est,
 & non unitas, at fluens punctum lineam suo ductu perfi-
 cit, anima igitur non quidem actiones proprias, sed li-
 neam faciet. SE. Non mihi uidetur magnificandum
 argumentum. BRAS. Neq; magni momenti est nisi
 aduersus illos qui animam punctum esse uel unitatem fa-

teretur. Adde positionem habere puncti definitionem ingredi, ut per hoc ab unitate separetur, unde punctum ex omni parte dimensionibus caret, neq; enim longum est, neq; latum, neq; profundum. si uero fieri posset ut punctum colore aliquo coloratum duceretur, linea resultaret, quam oculis presentem uideremus, at cum re ipsa hæc fieri non possint, satis erit hæc imaginatione ac cogitatione cõtemplari, est uero linea longitudo absq; latitudine, & profunditate, e linea ductu planum, idest superficies efficitur, unde superficies longitudo est ac latitudo absq; profunditate. SEN. Euclides lineam his uerbis definire uidetur, est longitudo absque latitudine, & profunditate, cuius extrema sunt duo puncta. BRAS. Ita profecto definiuit Euclides, sed audias definitionis errorem, nam omnibus lineis nõ competit, cum illis tñ cõpetere deberet. SE. Quomodo hoc suadebis? BRAS. En infinitarum linearum extrema non sunt duo puncta, cū infinita linea extremis careant, quo argumento & Diuus Thomas usus est prima parte Summæ questione octuagesima quinta articulo octauo ad secundum. SE. Linea infinita sub linea definitione haud cõtineri debet. BRAS. Hoc absurdum est, quia communissima est linea definitio, quæ omnibus lineis accommodari debet. Adde et circularem lineam à definitione excludi, cum & extremis careat, & duobus in extremis punctis. SE. Nonnullos audiui dicentes circularem lineam puncta uirtute solum continere. BRAS. At absurde loqui uidentur, quoniam æque dicere potuisset, linea est longitudo sine punctis. SE. Quomodo id fieri poterat, cum actu puncta habeat linea recta? BRAS. Dicam
his

his potestate carere, ut dici debeat, linea est longitudo
 sine punctis in potentia. SE. Possset ne excusari Eucli-
 des? BRAS. Quid impedit? nam nullus est Euclidis
 error, sed interpretis, uel potius interemptoris, aut eo-
 rum qui libros formulis excudunt inscitia literarum,
 inopiaq; iudicij, ab Euclide nimirum scriptum est,
 γραμμὴ δὲ μῆκος ἀπλατῆς, id est linea uero longitu-
 do est absq; latitudine. in aliquibus codicibus additur
 sine latitudine, et profunditate, in aliquibus solum adest
 hac particula sine latitudine, & abest particula & pro-
 funditate, at contextus quem habemus solum habet uer-
 ba illa, quæ ex authore adduximus, author uero post
 definitionē statim addit, γραμμῆς δὲ περὶ τὰ σημεῖα,
 id est lineæ autem extrema sunt puncta, hæc autē uerba
 non sunt definitioni coniungenda, sed ab authore post
 definitionem addita sunt, ut finem atq; finitarum lineæ-
 rum terminos afferret, hoc nō solum Græcus cōtextus
 ostendit, sed & uulgata passim Boetij interpretatio, &
 Gellius unā in primo libro capite uigesimo. Scito præ-
 terea uerbum illud sine latitudine Græce esse ἀπλατῆς,
 quod nonnulli interpretantur illatibilis, quibus minime
 assentio, cum linea eatenus (ut illorum uerbis utar) lata-
 bilis sit, quatenus superficies euadat. SE. Arbitror et
 addendam esse lineæ definitioni profunditatem, si linea
 in profundum absq; latitudine ducatur. BRAS. Re-
 spondemus lineam in profundū duci nō posse, nisi prius
 in latus profluxerit, nam profunditas sine latitudine
 longitudo est, cū ex primo puncti ductu longitudo fiat,
 ex secundo unde uis factō latitudo, ex tertio deinde pro-
 funditas. SE. Legi Sipontinū Episcopum in suo Cor-
 nucopio

nucopio

nucopio inscripto libro Euclidis definitionem adducen-
 tem, atque dicentem ex puncti fluxu corpus unius di-
 mensionis fieri. BRAS. Hic est maximus apud philo-
 sophos error, qui tribus dimensionibus corpus constare
 arbitrantur, nisi idem per corpus intelligere uoluerit
 quod & per hoc nomen res exprimitur. SE. Hæc ex-
 cusatio cõueniens non uidetur, quia in eo loco secundum
 mathematicos uerba facit, qui nunquam corpus uocat
 nisi tribus dimensionibus cõstitutum sit. Adde fluentem
 lineam superficiem inducere (hæc uero in intellectu so-
 lo concipiente intelligenda sunt) Auerroe tertio Physi-
 corum libro sectione sexagesima prima dicente, hoc esse
 de capitulo propositionũ opinabilium, quæ sunt quasi
 fundamenta geometriæ, nam ipsa linea oblonga est lati-
 tudine, & profunditate carens, si uero linea fluat super-
 ficiem efficit, quam definiunt esse longitudinem, ac lati-
 tudinem absq; profunditate, cuius extrema sunt duæ li-
 neæ. SE. Eadem argumenta quæ lineæ definitionem
 reprehendebant uidentur posse & superficiæ definitio-
 nem reprehendere, quia circularis superficies, & infi-
 nita in extremis lineas non habent. BRAS. Respon-
 dere possem de infinitis nihil loquendum esse, cum infini-
 tum nihil sit, neq; in rerum natura inueniri possit. SE.
 At solutionẽ hanc reprehendam, quoniã unius prædica-
 menti differentia inueniri non potest nisi & differen-
 tia sibi opposita inueniatur, at in quãtitalis prædicamẽ-
 to finitum inuenitur, igitur & in eodem prædicamento
 infinitum inueniri oportet, adde Aristotelem in tertio
 de Anima libro scriptũ reliquisse intellectũ omnia scire,
 & omnia cogitare, igitur si mathematici animi ui-
 gilantiam

gilantiam adhibuerint, infinitum assequi posse non uerū.
 B R A S. At idem Aristoteles in tertio de Physico auditu libro censuit omne corpus siue naturale, siue mathematicū sit esse finitum, nā corporis ratio est esse planitie terminatum, igitur & lineæ, & superficies in suis constabunt terminis, & non erunt infinitæ. S E. Aristoteles hoc intelligit re ipsa quòd corpora omnia sint finita, non autem imaginatione, ac cogitatione.
 B R A S. Idem Sipontinus Episcopus inquit, si lineā geminemus, alterum mathematicum corpus effici, quod duabus dimensionibus cōstat. S E. Verba hæc & Philosopho, & naturæ aduersari uidentur, ut nunc rationibus probabo, nam duæ istæ lineæ ex quibus corpus illud efficitur sunt ne continuæ, an contiguæ? B R A S. Nec unum nec alterum esse possunt. S E. Probè quidē dicis, nam si contiguas esse diceret, absurde loqueretur, quia illa quæ contigua sunt partes habent quibus se contangant, at lineæ nullas habet penes latitudinem partes, sed solum penes longitudinem, Philosophi uero contiguum uocant cuius partes se cōtangunt, si uero duas has lineas continuas esse cōtendat, en quo errore ducatur, quoniā aut pars parti, aut totum toto coniungitur, non quidem pars parti, quia lineæ secundum latitudinē partibus caret, at si totum toto cum utræq; lineæ secundum latitudinem sint indiuisibiles, ex ipsis duabus iūctis nihil maius eueniet, nā iuxta Aristotelem indiuisibile additum indiuisibili nō facit maius. præterea continui definitio, quæ est cōtinuum esse diuisibile in infinitum, absurda esset, si huius authoris sententiam ueram esse fateremur, nam diuidentibus indiuisibilia statim occurrerent. B R A S.

Denique

Deniq; superficie data corpus efficitur, q; trina dimen-
sione, hoc est longitudine, latitudine, & profunditate
constat. Inquit uir ille (doctus alioqui) corpus ex qua-
tuor lineis confici, cum duabus aliis duas supponuntur,
tunc enim corpus fit q; à Græcis στερεόν, id est solidum à
nostris quadratū appellatur, & huius denominationis
rationē reddit, quia sex latera habet, hæc uero à Gellio
primo libro capite uigesimo pro parte accepit. SEN.
Argumenta illa, quæ suadebant ex lineis superficie non
fieri, idonea sunt ut prædictam sententiam deiciant.
BRAS. Forte diceret se intellexisse lineas esse plano-
rum terminos, non quòd illas suo contactu efficiat. SE.
Hæc non est digna excusatio, quia planis inquit uerbis
duas lineas super alias duas poni ad corpus ipsum confi-
ciendum, ut de his intelligere ostendat, quæ unà coniun-
ctæ sunt. BRAS. Sed alio errore ducitur, cum ait id
q; ex hoc linearum contactu efficitur cubum esse, nam
& si sex lateribus constet, nihil tamen fieri prohibuit
huius figuræ costas inæquales esse, cubus autē id est (ut
in numeris nunc loquamur) quod ex ductu numeri in se
ipsum per se ipsum euenit, ut ter tria ter uiginti septē
efficiunt, qui numerus. s. uiginti septem, est ternarij nu-
meri cubus, idem in figura spectare oportet aucta ex
se ipsa in se ipsam quātitate, ut contigit cum apud Athe-
nienses pestilentia uigeret, ab Appolinis oraculo respo-
sum fuit sedaturam pestilentiam si altaris cubus multi-
plicaretur, ipsi cubum alium eiusdem magnitudinis al-
tari addidere, at pestilentia adhuc uigebat, & uiguit,
quoad mathematicus quispiam admoneret multiplican-
dum esse altaris cubū per se ipsum in se ipsum, itaq; effi-
ctum

Etum est, & pestilentia cessauit, cum uero ad huius nego-
 cij rationē satis dictū esse uideatur, quæ dicta sunt bre-
 uibus repetere oportet. ex fluente puncto fit linea, ex
 ducta linea superficies, ex superficie eleuata uel depressa
 corpus. S E. Cū toties de puncto mētio facta sit, optarē
 in hoc Horatij carmine qd punctum significēt edoceri.

Omne tulit punctum qui miscuit, utile dulci. »

BRAS. Generalis est interpretum expositio de suf-
 fragijs Horatium intelligere, ut poeta ille omne tulerit
 punctum, id est suffragium, qui iucunde in suis poema-
 tibus fabulas connexuerit, & iocos, nec non & probos
 ac sanctos mores, et rerū naturas miscuerit. S E. Hæc
 interpretatio mihi conuenire non uidetur. BRAS.
 Illa fortē tibi non displicebit quæ apud Platonem inue-
 nitur duodecimo de Legibus libro, ubi Atheniensis Cli-
 niam admonet qualis debeat esse in gubernanda Repu-
 blica, & inquit. Quod trito prouerbio fertur, id nobis »
 amici nunc communiter competit, ac si de uniuersa re- »
 publica periculum subire uelimus, facienda omnia sunt »
 ita ut ter sex uel tres talos iaciamus. Erasmus in Prouer- »
 bijster tres legisse uidetur, de quo mirandum est, cum
 Plato ter sex sua lingua scriptum reliquerit, inquit
 enim ἢ τρεῖς ἕξ Φασι, ἢ τρεῖς κύβους βαλλόντα, anti-
 quiores nimirum tribus tessaris in lusibus utebātur, (ut
 nunc etiam fit) undiq; tamen inscriptis, nōnullosq; alios
 habebant ludēdi modos, cum enim tres aut quatuor unā
 colluderent æqualem numerum deponebant, postea
 taxillos iaciebant, si quis unitatem deprompsisset, modo
 senio abesset numorum depositorū cumulo numum ad-
 debat, qui uero ter sex iaciebat, omnes superlucraba-
 tur

tur nummos, in tessaris enim nullus erat maior numerus isto, Horatius forte in hoc sensu intellexit, omne tulit punctum, id est ter sex iecit, quo numerus alter in astragalus maior inueniri nequit, hoc est is omnes superauit, qui miscuit utile dulci. nostri hunc lusum Raffa nescio quo nomine appellant, nisi quia aequalia in omnibus tessaris puncta iacentes uniuersam depositam pecuniam rapiant, antiqui uero in senario tantum uinci permittebant, nostri et in cane sinunt uinci, modo tres ipsae tesserae canem in superficie ostendant, at semper apud antiquos canes erant damnosi, propterea ab Ouidio decantatum est,

Quid ualeant tali, quo possis plurima iactu

- « Tingere damnosas effugasq; canes,
 « Canem uero pro unione accipiebant, in opposito latere senio aderat, et in latere Veneris effigies, Nec deerant apud antiquos tesserae undiq; non inscriptae, quales et nunc illae sunt quas uulgus talos farinae, forte ob albedinem laterum non signatorum, nuncupat, de quibus in libello de Astragalorum ac tesserarum ludis differemus, nunc ad rem ipsam redeamus. Plato in ciuitate horum hominum coetus, qui etate, doctrina, moribus, consuetudine ad custodiam idonei sunt constituit, inde quae discenda sunt, ipsa praeterea, in quibus percipere oportet singula frustra scribentur, neque enim possunt ipsi qui discant, cognoscere quando quid oportune discat, atque in eorum animo rei ipsius scientia sit, quae igitur in his palam dici non possunt non recte tentantur, dici autem non possunt inquam quoniam si dicantur, nihil planius explicant, interrogat autem Clinias hospitem Atheniensem, quid igitur

igitur agendum sit, in his rebus, quæ palam dici non possunt? Atheniensis respondet, omnia sunt facienda, id est totum animum, totam mentem in his ponere debemus quemadmodum si res publica subiret periculum, ponemus ita ut ter sex, uel tres talos iaciamus, id est catenus apponendus est animus, uiresque intendendæ quatenus totum perfecimus, ut Horatius in hoc sensu loquatur. SE. Erasmus aliter Platonem præscripto loco interpretatur. BRAS. Ceterum in periculis, ac summis laboribus mulieres nostræ idem ferè usurpant adagium cum iquiut duo de uiginti iecit, nostra uero materna lingua, l'ha buttà disdotto. SE. Ex his quæ superius dicta sunt noua quædam huius carminis succurrit expositio, fluës punctum lineam, hæc superficiem, ista corpus efficit, at nihil est (demptis intelligentijs) quin uel corpus, uel in corpore sit, corpus uero à puncto ceu à quodam primo emanauit, ut ducere punctum apud Platonem in paremiã cesserit, pro eo quod est oia facere, ut Horatij sensus sit, Omne tulit punctum qui miscuit utile dulci. 20
i. oia fecit poeta ille, q. utile carmẽ, tabellis dulcibus intermiscuit. BRAS. Non est despicienda expositio præsertim à pharmacopola inuẽta, de his uero plus satis, Ad id quod est huius libri caput redeamus. SEN. Prosequaris ut lubet. BRAS. Ex lineis figuræ constituuntur, è superficiebus corpora, ut geometriæ figuram hac definitione pfecerint, figura est q. termino uel terminis clauditur, omnium uero figurarum simplicissima est circularis, quæ una linea cõstituta est, eandem in simplicitate sequitur oualis ab oui figura nuncupata, & ex duabus minoribus semicirculi portionibus constituta, quamquam

quāquam figuras aliter diuiferit Gellius primo Noctū
atticarum libro capite uigesimo, et Cēforinus uigesimo
etiam capite sui libri de Die natali, æque et superficies,
rotunda corpora constituunt, et forma oui referta, tri-
angularia, utque in summa dicam, omnia plurium angu-
lorum corpora efficiunt, pluriangulæ figuræ ouales se-
quuntur, quamuis & ipsæ ouales angulorum quandam
speciem præ se ferre uideantur, inter has uero pluriangulas
figuras cœteris simpliciores sunt triangulares,
quas in huius sermonis initio pertractemus oportet,
aures igitur dicendis accomoda. SE. Iam accomodauit,
et pileum ab ipsis remouit. BRAS. Triangulus figura
est tribus lineis circōposita qualis hæc est quæ sequitur
 \triangle . SE. Quot trianguli species à philosophis insti-
tuuntur? BRAS. Tres æquilaterus, isosceles, et sca-
lenon, prima species lineas omnes æquales habet, secūda
duas tantum habet æquales, et reliquam inæqualem, ter-
tia omnes habet inæquales. SE. Vt hæc quæ enarrasti
facilius percipiatur, horū formulas subscribere libuit,
æquilaterus. \triangle . Isosceles. \triangle . Scalenon. \triangle .
BRAS. Has formulas præsignandi labore me leuasti,
scito autem angulum ab incidentibus lineis constitui quæ
rectum uocant si à recta linea supra rectam incidentem
& non oblique fiat, acutum si modice sit recto minor,
obtusum si recto maior euadat. SE. Neq; in præsen-
tiarum horum exēpla præteribo. \perp . angulus rectus.
 \sphericalangle . angulus acutus. \sphericalangle . angulus obtusus. BRAS.
Rogo diligenter auscultes quatuor triāgulis æqualiteri-
bus unā coniunctis tetragonum corpus efficitur, quod
undecūque iacueris recto acumine sistit, tribus pro basi
subiectis

subiectis. SE. Hinc arbitror priscos illos Romanorum
 Duces murices excogitasse, dura militum uasimenta,
 quibus in castra, aut naues ceu semina iactis equorum,
 & hominum pedibus auersantur, utile iactoribus instru-
 mentum, hos uero sollicitat in quorum dispendio semi-
 natur. BRAS. De hoc murice nunc loquar, & ita
 commentabor, ut neque sine uoluptate, neque sine fru-
 ctu sis auditorus. SE. Hæc attentius quã aliàs unquã
 expecto. BRAS. Murex omnes tetragoni partes
 non habet, iccirco illo perfectior redditur, tetragonus
 etenim ratione qua ad mathematicum spectat, nullam
 materiam sibi asciscit, ut mathematicarum rerum con-
 suetudo est, Auerroe quarto de Physica auscultatione li-
 bro sectione quinquagesima prima dicente. Vacuum &
 mathematicum corpus haud differre, murex uero ex
 ostrea cuiusdam aculeate qua panos inficiunt similitu-
 dine dictus est, uulgo tribulus uocatur, non ut aliqui pu-
 tant, quia tribulet, & mortalibus malum incutiat sed
 à cuiuspiam seminis uestigio in senticetis orti, eò est à
 materia semotior tetragono, quò magis excauatus, &
 quò excauatior mathematicæ speculationi propinquior,
 tamen eiusdem generis sunt, idest quatuor sunt angulo-
 rum corpora, sed non pauca de tetragono exordiemur,
 quæ de murice dicta esse putato. Tetragonum corpus
 cæteris sine controuersa angulos habentibus perfectius
 est, ob eius naturã orbiculari corpori propinquã, nam
 in se ipsum quasi circulus, aut sphaera reuertitur, ac re-
 giratur. SE. Adde angulorum numerum præstan-
 tiam huic corpori addere. BRAS. Non ab re dicis,
 nam quaternarius est pariter par, in numeri ratioe tri-

no perfectior. SE. Hac in re audiendi non sunt quidam male feriatu uiri, qui numeri perfectionem à rebus numeratis accipiūt. BRAS. Verum si nos hæc asidue pertractemus, tetragonum ex numeri substantia perfectionem summere deprehendemus, quæ partim in diuisione consistit, ut aliàs suo loco docuimus. SE. Immo & si à rebus ipsis numeros locupletari libeat, quid erit quaternario perfectius? quo elementa metimur, anni tpa, mensium hebdomadas, elementorum qualitates, hominum humores, & eorundem ætates, quatuor rerū formas: esse inquā, uegetari, sentire, ratiocinari, uirescē, Ecclesiæ doctores, sacri mysterij Euangelistas, quatuor mundi partes, lunæ quadrans, dentes gelasinos apta ad recte loquendum instrumenta, curriculi rotas, & alia infinita, quibus supersedendum potius censui, quæ te hoc catalogo detinere. BRAS. Nullus esset numerus qui ex odore rei, quam metitur, non probaretur, si ex numerata re præstantiam ullam sumeret numerus, contempleris interim nonnullos aberrare, qui triangulum pro fide ponunt, quibus consuetudo errorem relaxat, si admoniti resipiscant, quid uero tetragono fidē planius ostendere potest? quid efficacius? uis hieraglypho aliquo inuiolatam demonstrare, quæ nec morte turbari possit? illam tetragono conferas, quem nec decliuis accessus, nec lubrica uia impedire possunt quin angulum semper eleuatum erectumque habeant, tribus pro basi subiectis, nec ratione subiecti trianguli hoc euenire arbitreris, sed ob quarti anguli naturam ita euenit, nam uniuersa tetragoni essentia ex quarto angulo perficitur, mathematica nimirum corpora ex ultima unitate, uel

uel angulo speciem summunt. SE. Insuper accedit
 Aristotelem in Ethicis sapiētem uirum tetragono com=
 parasse, cum ait, Sapiens scit bene ferre fortunam, quia ce
 habet se sine uituperio, sicut tetragonum, nam tetra= ce
 gonum corpus quocunque proijcitur, firmiter stat, uti ce
 sapientis animus constans permanet quacunque fortu= ce
 na imminente. BRAS. Miranda igitur est tetrago ce
 ni, uel muricis natura digna ut sapiens illi conferat, tan
 quam sapientia ipsa participet, Aristoteles item in se=
 cundo de Anima libro sectione trigesima prima animæ
 passiones, uel potentias appellās, tetragono compara=
 uit, cum inquit: In anima esse uti tetragonū in trigono, ce
 quem locum Auerrois de figura interpretatur, dicens
 alteram altera priorem & posteriorem esse, triangu=
 lus nimirum quadrangulo prior est: nam hic triangulū
 potētia includit, quia quadrato existēte triangulus est,
 quo posito quadratum poni non est opus, æque in ani=
 mæ uiribus nutritiuum sensitiuo prius est, in quo poten=
 tia continetur, cum re sensibile sit, nutritiuum est, e con=
 trario minime. SE. Miror Auerroim qui inter præ=
 cipuos philosophos numeratur figuram non esse figu=
 ra priorem ignorasse, nam omnes figuræ species sunt
 naturalibus etiam perfectiores, quoniam mathematicæ
 dimensiones naturalibus præstant, cum illis sint certio=
 res, nec eisdem specierum condiciones desunt quarū una
 est (Aristotele in Post prædicamētis teste) simul esse, et
 non per prius, aut posterius gñā participare, nam trian=
 gulus ita terminis clauditur, sicuti triangulus, igitur æ=
 qualis naturæ sunt figuræ species, & una non est prior,
 uel posterior alia. BRAS. Obuiabunt forte huic

tua sententia recentiores, quia figura ad duo referri
 possunt, nam nonnunquam ad genus referuntur, & ita
 una alijs prior esse non potest, quia aequales sunt sub eo-
 dem genere species, quandoque ad materiam cui inhae-
 rent referri possunt, ut triangulus huic materiae inhae-
 ret, illi quadrangulus, & hoc modo in prius & poste-
 rius nam variare possunt. At hi Ammonij argumento
 in Porphyriana comentatione reprehendendi sunt. Au-
 thor hic specierum exempla subscribes inquit. Triangu-
 lum figura speciem: quidam uero eo tempore Porphy-
 rium repraehendebant, & triangulum quadrangulo prio-
 rem esse suadebant, quoniam tria quatuor priora sunt,
 non est igitur figura species, nam in speciebus aequalis
 est temporis, rationisq; natura. SE. Facile est horum ar-
 gumentum euitare. BRAS. At prius audias quid a non-
 nullis diceretur, qui Porphyrium absurde defendere co-
 nabantur, nam & ipsi triangulum quadrangulo priorē
 esse arbitrabantur, Porphyriumque excusabant, quod
 exempli gratia ita locutus esset, hos ut digni erant Am-
 monius repraehendit cuius argumentum, & in praec-
 dentes etiam militare percipies, inquit uero.

τὸν δὲ οὐδεμίαν ἐστὶν ἀνάγκη ἵνα γένηται τὸ τετράγωνον,
 τῷ προὔποκεισθαι τρίγωνον, εἶτα τῆ συνθέσει
 τοῦτων τὸ τετράγωνον γίνεσθαι, ὡς ὁ Εὐκλείδης ἐν
 τῷ τρισσαρακοσῷ ἐκτῷ αὐτοῦ θεωρήματι, ἀνευ τριγ-
 νου τὸ τετράγωνον δι' εὐθείας ἀναγράφειν διδάσκει
 οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τρίγωνον μὴ ὄντος τέσσαρα
 εὐθείας ἐπιζεύξαντας ποιῆσαι τετράγωνον. ὥστε οὐ
 ἀληθὲς τὸ ἀνερουμένου τοῦ τριγώνου συναναρῆσθαι
 καὶ τὸ τετράγωνον. quae si latina lingua referre uolueris

rimus

rimus ad uerbū ita ferè dicūt. Nūc nulla ē necessitas ut fiat quadrāgulus eò quòd triāgulus supponatur, postea horum compositione fieri quadrangulum, quemadmodum Euclides in quadragesima ipsius speculatione sine triangulo quadrāgulum per rectam designare docet, nihil uero impedit & triangulo non existente quatuor rectas cōiungatas quadrangulum facere, quā ob causam falsum est triangulo ablato auferri quadrangulum. SE. Ammonij sententiā audiui, ex qua colligitur neq; Auerroem esse ueritati propinquum, uel solutionem illorū, quæ ad particularia cōfugit, nam Euclides atq; Ammonius de particulari loquuntur, qui ab homine fieri pōt. BRAS. Minus etiam illi audiendi sunt, qui dicunt exēpli gratia locutum esse, at multa ab Ammonio in eodem loco referunt, quæ (ni pigeat) in nostra porphyriana Panoplia legere nihil impediet. SE. In his ambiguitas mihi occurrit contemplanda. quia Plato de figuris in Thimæo loquēs rectilineas omnes pluriangulas in triangulum resolvere, ceu in simplicissimā figuram docet. BRAS. Respondemus Platonē non ita resolvere, quin animaduerterit pluriāgulam à minori angulo nō fieri, id uero dixit quoniam in figuris una deniq; reperitur, qua angulorum numero nulla minor fieri potest, at in additione nunquam terminus adhibetur, nam in infinitū ut numeri figurae crescunt, ob hanc rationem diuinus Plato uisus est nōnullis figuras in triāgulam resoluisse, hunc nimirum inuenit, tanquam ultimum in figuris angulorum paucitate, immo in corporibus, & nō in figuris authoris sermo uersatur. ceterū Diuus Thomas contextū illū trigesimum primum secundi de Anima li-

« *tri* his uerbis interpretatur. Plato numerorum
 « ideam instituit alterius naturæ, quam aliarum rerum
 « specimina, homines ideam habent non modice seiunctam, et
 « boues æque ac reliqua. In numeris uero eadem est, qui non
 « sunt inuicem separati, sed naturali quodam ordine se con-
 « sequuntur, hinc dualitas omnium consequentium nume-
 « rorum causa est, idem in figuris intelligere oportet, Tri-
 « gonam. s. unamquamque pluriangularum figuram ingredi,
 « et earum est causa, ostendit præterea exemplo trigonum
 « in tetragono potentia contineri, nihil enim prohibet
 « in duos trigonos tetragonum partiri, ut subiecta formu-
 « la ostendit. Hæc deinde Diuus Thomas ad anime-
 « rationem componit, Nos autem arbitramur Diuum Tho-
 « mam in hac solutione Aristotelis mentem haud attigisse,
 « nam uerum prorsus est dualitatem numerorum causam
 « fecisse, immo unaquæque addita unitas causa est ut nume-
 « rus in specie constituatur. Ad tria igitur non est necesse
 « duo exigi, id est speciem hanc numeri quam dualitatem
 « uocant, sed tres unitates expetuntur, quarum tertia spe-
 « cie rationem tribuit, Minime ambigo numeros ob uni-
 « tates ordinem habere, nullus uero numerus in sui com-
 « positione alium recipit numerum, sed quantus quantus
 « est tot sibi unitates asciscit. SE. Numeros igitur ita
 « exoriri arbitraris? ut binarius duabus constet unitati-
 « bus, secundaque uim speciei formalem tribuat? BRAS.
 « Ita intelligo, et ternarius eodem conficitur modo ex tri-
 « bus unitatibus, in quarum tertia formalis ternarij ratio
 « existit, nec ternarius binarium claudit, id est speciem hanc
 « numeri quam dualitatem uocamus, immo tertia unitas
 « duabus adueniens ternario rationem formalem addit,

qua

qua reserata .s. unitate tertia, duæ unitates derelictæ binarius haud sunt, id est species illa numeri binarius appellata, hocq; intellige ratione qua duæ illæ unitates pro ternarij perfectione accipiebatur, cum uero unitas reseratur relictæ unitates statim aliã numeri speciem subeunt, sed non ratione qua erant ternarij unitates, & hæc, quæ de ternario numero dicta sunt, unicuiq; numero accomodari possunt. S E. Arbitror eandem esse et in figuris rationem. B R A S. Immo eadem prorsus est, nec tetragonum à trigono fit, quoniam ex recta linea fieri utrunq; potest, quod quadragesima speculatione Euclides ostendit. S E. Quid etiam prohibet ex linearum accessu, & recessu trigonum in tetragono, & tetragonum in trigono collocari? B R A S. Nihil, at in Diui Thomæ questionibus Quolibetalibus uocatis, articulo sexto primi quolibet partem illam libri de anima adductam ita exponit ipse Thomas, trigonum scilicet esse in tetragono uirtute, & hūc, uidelicet tetragonū in trigono. S E. Sed cur æque in trigono tetragonum uirtute non est? nam trigonum (ut scriptum reliquerat) tetragoni causa est, quæ causatū uirtute, et potentia complectitur. B R A S. Non absq; ratione Diui Thomæ sententiã reprehendisti, qui prima parte summæ Theologie questione septuagesima sexta, articulo tertio inquit, Pentagona figura non per aliam figuram pentagona est, per aliã tetragona, ita est in animabus. in quibus locis Aristotelem exponit ac si de pentagono & tetragono uerba fecisset, cum de trigono solum, & tetragono scribat: una tamen est & eadem sententia, sed animaduertisse uolui, ut integrum ac purum Aristoteliis

sensum, ac uerba haberemus. SE. At Themistius de hac
 re cautius locutus est, uerum et hoc authore prætermis-
 so ad reliqua sermonem conuertamus. BRAS. Ari-
 stoteles de tetragono corpore, & trigono locutus est,
 nihil etenim refert an corpus an figuram intellexeri-
 mus, siquidem ex quatuor æquilateribus tetragona py-
 ramis efficitur: priusquã uero quartum addideris, tres
 illi admisti trigonum esse uidentur, quarto addito in te-
 tragonum transit, hinc trigonum in tetragono esse iudi-
 cavit, aut triângulus in tetragono corpore est, quia una-
 quæq; eius corporis superficies triângulus est, hunc ignis
 figuram habere in Platonis Thimæo ostenditur, tetra-
 gonum præterea corpus ex crystallo compositum philo-
 sophicas speculationes, et admirandas habet, quas eaf-
 dem in Euclidis trigono uidere licebit. SE. Sæpe co-
 lores illos in trigono contemplatus sum, et mihi res uisa
 est mirifica. BRAS. At forte non ita inspexisti ut
 ego feci, nam supercilijs admotus, rebusq; per crystal-
 lum inspectis infinitæ uidentur colorũ uarietates, quæ nunq̃
 possent uel arte pulchriores fieri, quales in Iride appa-
 rent, uerum hi tanto Iridis colores superant, quanto
 crystalus tersa magis est, leuigata, alba, et diaphana nu-
 be, nanq; ibi puniceum colorem uidebis, cœlestem, xan-
 thum, fulgidum, coccineum, uiridem, sub uiridem, &
 sexcētos alios columbarum collo, ac pauonũ pulchrio-
 res. si trigonũ sumpseris angulo in supercilia admoto,
 & in costam superiorẽ, uel inferiorẽ despexeris mille
 colorũ figuras inspicias. idem euenit angulo supercilijs
 admoto, & altero supra nares, oculiq; costa tegantur,
 postea in exteriorẽ uel interiorẽ angulũ despicias, tri-
 gono

gono aut supranares, & supercilia uno latere posito si
 in angulū inspexeris quæcūq; recta sunt obliqua præsen-
 tabit, ut hominū pedes ad capita, et rerū apices in fūda-
 mēta tāq; in aere pēdere uideātur. idē fit angulo super-
 cilijs admoto, si costam superiorē inspicias, costa præ-
 sertim frōti adnixa, ceterum sine coloribus res appa-
 rent & coloratæ admodum, et quasi in gyrum ac in se-
 miorbem redactæ, ut quidā pinguis mineruæ iridem eē
 putarint. huius rei periculum feci crystallino tetrago-
 no à pudicissimis uirginibus mutuo accepto. Diua Isa-
 bella, simul & diua Iulia Taraconēsibus Federici Regis
 Parthenopei filia, omnibus ingenij atq; animi dotibus
 præditis, quarum memoria donec aura uitalis hos artus
 moderabitur, à nostris cogitationibus nullo momēto est
 absutura. Viragines sunt & Formosæ pariter, & pro-
 bæ, doctæ, integræ, benignæ, affabiles, in literis egre-
 giæ, non dissimiles in moribus cœlestibus Diuis, immo
 Diuæ ipsis comparādæ, humanitate, gratia, clementia,
 indulgentia, liberalitate, moderatione, fiducia, fortitu-
 dine, immensa rerum fortuitarum patientia, & animi
 stabilitate. Videor uidere antiquas illas nobilissimas
 Romanas in utraq; sorores transmutas, pulchriores
 sunt ipso pulchro, uenustiores uenusto, præstanti præ-
 stantiores: & si quid est præstās, uenustum, pulchrum
 in his caducis rebus, ipsæ sunt, Isabella inquam & Iulia
 Taraconenses, de quarum laudibus tubam nostra maio-
 rem exoptaremus, quæ illas Dijs pares esse ostenderet,
 nos autem uie ignari ad reliqua properemus. SE. De
 his Regijs filijs tot dici non possunt, quin etiam plura si-
 per sint dicenda, ad trigonum sermonē uertas. B. R. A. S.

I N D E X.

Si presentem hominē per crystallinum trigonum inspicere lubeat, in duplo ferē maior q̄ sit uidebitur. Si uero noscere uolueris an ipsū inspicias, te q̄ sp̄iā ē regione cōspiciat, nā si illi quatuor oculos habere uidearis, ipsum respicis, illum aliter uidere non potes. mira est huius trigoni natura, cuius causam rimari difficile est. S E. Has tamen scire exoptarem. B R A S. Nos breui sermone de his agemus ut uiribus nostris ac menti cōcessum erit. S E. Neq; aliud scire uoluerim, quā id quod tu ipse depromes. B R A S. Non dubito eādē esse coloris in trigono, & iride causam, quā Aristoteles in tertio Meteororum libro refractionē esse docuit, uisuales etenim lineæ in trigono constitutæ ob earum uarietates in coloribus quoq; uarietatem faciunt, nam ob uariam trigoni crassitiem uario modo flectuntur. in angulis etenim tenuior est, propē medium crassior, hinc multæ linearū, ac umbrarum flexiones fiunt, quæ in crystallino subiecto undique lucido opacam umbram demonstrare nequeunt, causa autem cur hinc magis albæ, illinc nigriores appareant, maior atq; minor angulorum crassities est. S E. Et quo nam modo aperias obsecro. B R A S. Duo sunt colores extremi: album, & nigrum: umbra magis propinqua nigro est, at lucidi corporis umbra in nigrum ita nō uergit, sed quanta est ad opacum intercedo, tanto umbra luci magis affinis est, at q̄ à nigro partem abest in album declinat, cæterum nihil prohibet, infinitos fieri secūdum maiorem accessum, et recessum ad album, atq; nigrum colores, hinc colores propē trigoni angulos, quia umbra tenuior albo sunt magis affines, in crassitie uero sunt nigriores, quo igitur loco um

bra

bra intērior est, eò color prorsus nigrior efficitur, quò
 tenuior magis albus est, trigonus autem ordine quodam
 magis & minus in acumen trāsit, ob hoc hi colores ordi-
 nem habent, ut nigriores primum appareant, uirides
 deinde, tertio loco punicei, & ita in magis albos acce-
 dunt. SE. Difficilis est eiusmodi umbrarum specula-
 tio, atq; maxima corporū in lucido reflexio. BRAS.
 Experimentum esse possunt solares radij si alicuius fe-
 nestrae aduersam partē illustrauerint, quam ē uestigio
 claudas rima derelicta, per quam rerum umbras in ter-
 ra cōspicere possis, omnia ē contrario uidebis superiora
 inferius, & ē contrario, quæq; antea post, porrò trigo-
 ni costa rei imaginem ē regione existentem præfert,
 sed in costā reflectitur in quam uisum exercemus, hinc
 quæ sursum sunt inferna esse uidentur, inferiora uero
 superius, dextra in sinistrum, & quæ sinistrorsum sunt
 ad dexteram inclināt, si autem corpus esset omni parte
 in crassitie homogeneum, nullos colores intuitu asseque-
 reris, nā & umbrae homogenea essent, resq; in proprio
 colore modicum fusca cernerentur, & magis etiam ac-
 minus, ut corporis diaphani crassities impederet, luxq;
 circumcirca præfulgens umbris nonnihil momenti ad-
 dens. præterea trigonum noctu sume, inde unico tan-
 tum oculo per costam uersus lampadē inspice, mira asse-
 queris, dextera inquam sinistrorsum & ē contra, ac su-
 periora deorsum, pars itē rei lumini propinquior phœ-
 nicea præsentatur, remotior autem uiridis, una deinde
 tres lampades redduntur, si sumpto trigono & angulo
 supercilijs admoto per interiorem trigoni costam in
 lampadem inspexeris, lampas prima deorsum uidetur,

et

BRASAVOLI

& naturalis, secunda in medio subuersa, tertia sursum
 decliuis mille coloribus picta. oculus huius apparentia
 causa est, qui naturalem lampadem dempto trigono ui
 det, deinde per inferiorem costam secundam lampadem
 intuetur, & tertiam per superiorem costam mille colo
 ribus circūseptam. S E. Dispereream nisi hæc actu ante
 tres dies experiar. B R A S. Id fieri facile poterit, sed
 reliqua audias. angulo è regione oculorum posito per
 inferiorē costam superiora, per superiorem inferiora
 concipies, hocq; defferētis costæ ratione fieri arbitror.
 idem euenit costa supra oculos cōstituta, si deorsum ex
 terioris anguli inspexeris superiora deorsum appare
 bunt, inferiora sursum, te ipsum cernere poteris trigo
 no sumpto si deorsum p costam inspexeris, nā te ipsum
 in lampadis parte, & lāpada ubi es tu inspicies. Deniq;
 angulo supra oculos posito, si per costas in terrā despe
 xeris, quæ opponuntur geminata esse apparebunt. sed
 ut uno expediam uerbo, trigono oculis admoto, atq; in
 uarios situs deuoluto ex te ipso mille rerum figuras, mil
 le colores inuenies, qui nequeunt aut calamo describi,
 aut uerbo doceri, sola inuenti experiētia, eademq; pro
 bati: nam leuia corpora sexcentas figuras habere possunt,
 ut in chalybeo speculo modice concauo, quo ignis
 accenditur exemplum haberi potest, de quo Plinius ca
 pite centesimo decimo libri secundi mentionem facit, si
 oculis propinque admoueas rectam faciem tibi demon
 strat tua lōge maiorem, equinos dentes tibi refert, atq;
 nasum rhinocerotis, supercilia suillis setis crassiora,
 neuos ut ungues refert, palpebras digitales, carnis
 scabriciem uti monticulos representat, uultus tubercu
 la

la, grandiores uesticas esse arbitraberis. SE. Hoc mil-
 lies expertus sum, sed adde si longinque te ipsum inspe-
 xeris facies decora tibi uidebitur, caro pulchra, præ-
 stans aspectus, sed quod mirum est, faciem subuersam re-
 presentat. BRAS. Ita profectò est, at si corpus leue
 sit, ac diaphanum, ceu crystallinū trigonum, longe præ-
 stantiora, & fœcundiora referentur, quin & Parianus
 Artemidorus, de quo in primo Naturalium suorū men-
 tionem facit Seneca inquit, si concauum effinxeris spe-
 culum, quod sit rectæ pilæ pars, si extra medium consti-
 teris, quicunq; iuxta te steterint uniuersi tibi uidebun-
 tur priores, à te quàm à speculo. SE. Quid? fieri pos-
 sunt arte elaborata specula, quæ unico præsentate homi-
 ne uti populum ostendunt, fit uero ex paruis minutisq;
 speculis eiuscemodi speculum. BRAS. Adde quadrã
 gularia specula altera parte magis longa si excauata
 fuerint, uultum per arctiorem costam inspectatibus ita
 latum præsentabunt, & per latiore adeo strictum, ut
 nò modo risum inducant, sed ad hunc magnopere impel-
 lant. his lineis quibusdã alterius materiæ uel cereis su-
 peradditis, quot erunt lineæ tot diuersos ac seiunctos
 nasos ostendent, os palmo in cõtinuitate longiusculum,
 lumina nasus numerosiora. SE. Atqui speculum fieri
 potest, quod non solum turpes ostendet illas quas refert
 figuras, sed & atras, & obscuras, atq; cornutas, ea re
 mutata quæ speculo subest, ad quàm radij refråguntur,
 atque flectuntur: illo etenim absente subiecto formæ de-
 litescerent, & quasi per transennam oblitterarètur, in
 speculis nimirum bractea uel tenue quodam ac densum
 desideratur formas in uisum deflectens, nam formæ per
 nitrum

uitrum natura diaphanū transcurrentes frustra specta-
rent? BRAS. Iam uero quid referam mille in colū-
barum colli flexu colorum uarietates. Seneca carmen
refert in primo Naturalium de his columbarum collis,
à Nerone decantatum, quod ne desideres ita cecinit.

» Colla Tyberiacæ splendent agitata columbæ.

SE. Varijs etiam coloribus pauonum ceruix aliquò
deflexa nitet. BRAS. At hi potissimū colores mor-
talium animos iugi cogitatione discruciant, qui à cœli
arcu referūtur, rutilantes, crocei, glauci, phœnicei, &
floridi omnes, hæc nonnihil poetarum animos commo-
uere ut arcum hunc Deorum nuntium facerent, Virgi-
lius irim Iunonis nunciam fingit, ἀπὸ ἰρίων, id est nun-
ciare dictam cum cecinit.

» Ergo iris croceis per cœlum roscida pennis

» Mille trahens uarios aduerso sole colores

» Peruolat, & supra caput astitit,

SE. Alio quoque in loco ita cecinit,

» Irim de cœlo misit Saturnia Iuno

BRAS. Et deinde sequitur

» Illa uiam celerans, per mille coloribus arcum

» Nulli uisa, cito decurrit tramite uirgo.

Philosophi nimirum inquirunt lucem, & quæcunque ab
ea fiunt nulla temporis ratione habita fieri, sed imme-
diate induci, & non per quendam partium successum.

SE. Mox addit poeta.

» Cum dea se paribus per cœlum substulit alis

» Ingentemque fuga secuit sub nubibus arcum.

BRAS. His in carminibus nonnihil ambigui mihi oc-
currit, cū iris sit ipsa Dea quomodo sub nubibus arcum

secuit

secuit? commodius uidebatur dicere eam met in nubibus
 sistere, & in aere gradus defixisse, præterea non secuit
 sub nubibus arcū, sed potius in nubes impressit, quas etiā
 coloribus ornauit. SE. Fingunt poetæ quoad illis fin-
 gēdo progredi liceat: his uero cō progredi cōcessum est,
 quò heroum gesta res naturæ, rustica fabulamenta per
 aliquas species obliquis figurationibus summo cum deco-
 re, & maxima cum delectatione cōuersa traducāt: quod
 à Strabone eleganter proditū est, cū dixit: Sicuti quis-
 piam argento circumfundit aurum, sic & poeta ueris cō-
 templationibus fabellas apponit, quibus elocutionē &
 dulcedine conciliat, & ornatu. Irim poete Deā esse fin-
 gunt, in cælo hoc est in aere sedem habente, uisus effe-
 ctus in nube uidentur, ob hoc Iunonis nuncia appellata,
 quod in aere inter nos, & Iunonem medio uersetur. in
 iridis uero contemplatione duo occurrunt consideran-
 da, unum est arcus ipse, alterum diuinitas, quæ tali ra-
 tione ab aere se iungitur quali diuinæ essentiæ speciē
 participant, quamquam sint re ipsa idem, à Virgilio
 igitur decantatum est.

Secuit sub nubibus arcum.

Quia iridis diuinitatem ab arcus figuratione secerne-
 bat, interpretarique debet secuit, id est duxit atque in-
 duxit arcum sub nubibus, nam & in sexto Aeneidos se-
 care pro ducere in illo carmine usus est.

Ille uiam secat ad naues.

Aut diuinitas ad Troianas mulieres accessit, quas ad cō-
 burendam classē excitauit, arcus uero in nubibus ad-
 quem, igne accenso Troianorum nauibus debaccanti-
 bus regreditur, diuinitas igitur Troianis derelictis ad
 arcum

BRASAVOLI

arcum se recepit, ut intelligatur, secuit, id est arcum secuta est, qui in nubibus expansus diuinitatem expectabat. nam & Virgilius in decimo Aeneidos secare prosequi utitur, cum ait.

» Quæ cuiq; est fortuna hodie, quã quisq; secat spem. uel secuit, id est insigniuit, et arcum in nubibus impressit, ut pictores faciunt, qui lineas secant. i. in aliquod subiectum imprimunt. BRAS. Nescio unde tam repente grammaticus euaseris. SE. Nondum quæ iuuenis didicerim tibi aperui, at cōmodum uideretur de iridis coloribus nonnihil pertractare. BRAS. A nobis in hoc loco de iridis coloribus disputādum non est, quomodo. s. fiant, & an re ipsa ita sint, uel fieri uideātur, & hominum lumina fallantur, putantia aliquid flāmei, aliquid lutei, aliquid cærulei, et alia in picturæ modum subtilibus lineis ducta cernere, ut in his carminibus expressum est.

cc Sed nunc diuersi niteant cum mille colores,

cc Transitus ipse tamen spectantia lumina fallit.

SEN. Cur de his in presentiarum agendum non est? BRAS. Quia suo, ac proprio tradētur loco. nūc uero te docebo quot modis arcus cœlestis colores in his inferioribus rebus inspicere possis. SE. Neq; istud mihi ingratiū uidebitur. BRAS. Si mille pelues sereno die acceperis, & e regione solis in orbem ac debitum ordinem disposueris, iridis colores referent, mille aquæ, auroris guttæ idē efficiunt supra mille folia in singulis singulæ ordinatæ, nam bis quingēti soles effulgebūt, si modo tu inde tanto abeas spatio, ut particulares in singula gutta aut in singulo pelui soles inspicere non possis, sed tibi

tibi corpus unum ex omnibus reintegrari uideatur, iridem sereno die, aut eius imaginem inspicere poteris, quod si uolueris paruam inspicere, fistulam aqua impleto, cui modico foramen efficias, ut aqua aduerso sole guttatim stillet, iridis speciem ac colores in singula stillate gutta uidebis, & Aristoteles in Meteoris dicit, aquam aduersus solem per remum fractam iridis colores reddere, quod nauæ experimento sæpius comprobant, eosdem refert colores striata crystallina uirgula, uel pluriangula, in modum clauæ tortuosæ si e regione solis ponatur, age uitrea per longa admodum uirga in circū flectatur, iridis colores inspicias præsertim si à uitro procul abeas, nam humida spatia decepta distinctos inter se colores, ac solis imaginem cernere nequeunt, sed quoddam integrum multis coloribus intersertum ac si iris sit, spectabunt. nec mirum est oculos inter capedine falli, qui & celeritate, ut in stellarum cursu, & tarditate, ut in gnomone falluntur. Aristoteles in libro de Insomnijs inquit, Sol oculos distantia perturbat, ut sapientes etiam (inquit Seneca) pedalem esse contenderint, quem uelocissimum omnium esse scimus, nemo nostrum moueri uidit, nec increduleremus, nisi appareret ipsum mundum hunc præcipiti uelocitate labentem, & ortus, occasusque intra momentum temporis reuoluentem, nemo nostrum uidit procedere, quia si obiectum nimis propè sit, alia sub specie presentatur, immo & in ipsis oculis hæc percipi possunt. Plinio teste capite trigesimo sexto libri undecimi, ut hi quæ longinquius sunt inspiciant, hi non nisi propinqua, multorum uisus solis fulgore præsentente constat, at nubila die non uidet, nec post solis occasum, alij interdum hebe-

n tiores

tiores, noctu præ cæteris cernunt. SE. Horum causas libenter audirem. BRAS. At illas in præsentiarum dicturus nõ sum, sed de illis tunc agemus cum de oculorum ægri tudinibus uerba faciemus. SE. Rem igitur propositã prosequaris. BRAS. Sol uitreæ fenestræ oppositus ex reflexo iridis colores repræsentat. ijdem apparebunt si strictis in uitrum oculis per quod sol transit aciem direxeris. fullonẽ obserua, quoties aqua in os sumpta panum inspergit, animum tuum mouebunt illi qui in his guttis fiunt admiratione colores. SEN. Sciores maiores uideri quæ per uitrũ inspiciuntur, & plerumq; mutare colorem. BRAS. Pulchriora prorsus apparẽt quæ per uitrum uisuntur, & maiora, unde fructuarij emptores decipiunt uitro cancellis appposito, ut poma ac reliqui fructus per uitrum inspiciãtur, nam ampliores apparent, quàm propria natura sint, & coloratiores, ut hinc transeuntes rei pulchritudine allecti fructus emant.. SE. Nunc tempus uidetur ut ad muricis historiam reuertamur. BRAS. De Murice illa ultimo loco referam, quæ erant in primo limine dicenda. Murex nomen est multiplex, nõnunquam pro genere conchæ accipitur, quo lanas inficiunt, Recentiores purpurã esse arbitrati sunt, quibus Plinius libro nono trigesimo sexto ac quinquagesimo primo capitibus aduersatur. cum ait muricem à purpura alterũ esse, unde cum à Virgilio in Bucolicis scriptum est.

- » Ipse sed in pratis aries iam suaue rubenti.
 » Murice. Seruius non probe exponit murice. i. coclearum unde tingitur purpura, at murex (Plinio teste) purpuram non tingit, immo concha est eodem nomine uocata,

non deest tamen murici suus color, qui & ruber est, & purpurae affinis, quo lanas inficiebant. hinc à Virgilio dictum est. *Suaue rubenti murice.* S E N. Immo & ipse Seruius in quinto Aeneidos pro saxi acumine muricem interpretatur, cū à poeta scriptū est, *Et acuto in murice remis obnixa crepuere.* B R A S. Tamē nihil impedit de murice concha Virgiliū intelligere, quae aspera cautibus semper inhaeret, nā illa quae cautibus insunt saxa uocantur, non murices. S E. Ad sunt & murina uocata uasa, de quibus mentionem facit Plinius capite secundo libri trigesimali septimi cum ait *Neronem ad bibendum CCCC sextertijs sibi trulam parasse.* B R A S. At ad muricē de quo loquimur reuertamur. instrumentum est quadruplici latere aculeatum, de quo in militaribus uasamentis Vegetius tractat, & nonnihil Valerius, trigonus uulgo nūcupatur, ex triplici cui inhaeret acumine, at nos potius tetragonū appellemus, quia eius essentia quarto angulo perficitur? S E. Pleriq; uero non trigonum, sed tribulum uocant, à cuiuspiam spinæ similitudine, cuius semen acculeatum est. de qua ita dicit in Georgicis Virgilius, *Lappaeq; tribuliq;* B R A S A. Vel ita nūcupatum est ab instrumenti similitudine, quo spicas in grana deglubebant, tribus lateribus cōstituti, de quo eodē loco Virgilius dixit *Tribuliq; trahaeq;* cuius figura agricolis nostro tempore satis cōsulta non est. S E. Nonnulli instrumentum hoc curriculi genus deorsum asperi esse uolunt. B R A S. Alij instrumentum triplici baculo confectum, quorum uno tritantes manubrij uice utuntur, reliquis duobus spicas cōcutientes ut grana deglobent, à Ferrariensibus rusticis

cerchia uocatur, hoc forte instrumentum illud est, quod Hornam hebræus Dauidi dedit, ut ignem in sacrificium Domino succederet cū ipse in area tritureret, ita enim in primo Paralipomenon libro capite uigesimo primo scriptum est. Sed & boues do in holocaustum, & tribulas in ligna, & triticum in sacrificium. SE. Adde tribulum fructicis genus esse in lacubus, aut aquis ortum ducens aculeatum, quem mulieres elixant, acuminibus castrant ac mandunt. BRAS. Deniq; ut huic negotio finem imponamus, uel hinc uel inde murex nomen accepit antiqui ab ostrea, uel pisce denominarunt, recentiores uero ab his iam enarratis trigonū, uel tribulum nuncuparūt, de cuius natura hæc in Hieronymi Brasauoli militis strenuissimi gratiā scripta sint. SE. Nihil aliud nobis superest quàm ea pertractare in quorū gratiam huc accessi. BRASA. Hoc ad te spectat, iam te ipsum labori accingas. SE. Ante quam huc accederē eram accintus, & omnibus Vnguentorū generibus bene præmunitus. BRAS. Eia igitur de Vnguentis pertractare incipito, ut unumquodq; quod paras in examen ducamus.

SE N E X I.

Cum ergo de Vnguentis tractaturi simus, sæpiusq; audiuerim non fuisse eadem apud antiquos unguenta, qualia sunt in præsentiarum apud recentes, iccirco à te scire optarem quæ essent apud antiquos unguenta, & quæ sub unguenti nomen ueniebant. BRAS. Erant prorsus diuersa antiquorum unguenta ab his quæ nunc ungueta uocatur, immo ut ampliuscule loquar, tria hæc nomina, Vnguentum, emplastrum, ac ceratum, alia hoc tempore